

cattle. -भटः a foot soldier. -भागः a quarter. -मुद्रा a footprint. पङ्क्तिः a track, trail. -मूलम् 1 the tarsus. -2 the sole of the foot. -3 the heel. -4 the foot of a mountain. -5 a polite way of speaking of a person; देवपादमूलमागताहम् K. 8. -यमकः paronomasia within the Pādas. -रक्षः 1 a shoe. -2 a foot-guard; (pl.) armed men protecting the feet of an elephant in battle; शिरांसि पादरक्षणं बीजवत् प्रवपन् मुहुः Mb. 3. 271. 10. -रक्षणम् 1 a cover for the feet. -2 a leather boot or shoe. -रजस् n. the dust of the feet. -रज्जुः f. a tether for the foot of an elephant. -रथी a shoe, boot. -रोहः, -रोहणः the (Indian) fig-tree. -लग्नः a. lying at a person's feet. -लेपः an unguent for the feet. -वन्दनम् saluting the feet. -वल्मीकः elephantiasis. -विरजस् f. a shoe, boot. (-m.) a god. -वेष्टनिकः, -कम् a stocking. -शाखा a toe. -शैलः a hill at the foot of a mountain. -शोथः swelling of the foot; अन्योन्योपद्रवकृतः शोथः पादसमुत्थितः । पुरुषं हन्ति नारीं तु मुखजो गुह्यजो ह्ययम् ॥ Mādhyava. -शौचम् cleaning the feet by washing, washing the feet; पादशौचेन गोविन्दः (तृप्तः) Pt. 1. 172. -संहिता the junction of words in a quarter of a stanza. -सेवनम्, -सेवा 1 showing respect by touching the feet. -2 service. -स्तम्भः a supporting beam, pillar, post. -स्फोटः 'cracking of the feet', chilblain. -हत a. kicked. -हर्षः numbness of the feet after pressure upon the crural nerves; हृष्यतः चरणौ यस्य भवतश्च प्रसुप्तवत् । पादहर्षः सः विज्ञेयः कफवातप्रकोपजः ॥ Susruta. -हीनजलम् Water with a portion boiled. -हीनात् ind. 1 without division or transition. -2 all at once.

पादयति Den. P. To stretch out the feet.

पादविकः A traveller.

पादात् m. A foot-soldier, a footman.

पादातः A foot-soldier; पादातानां भ्रेजिरे खड्गलेखः Śi. 18. 4. -तम् Infantry.

पादातिः, पादातिकः, पादाविकः A foot-soldier.

पादिक a. (-की f.) 1 Amounting to a quarter or fourth; पादिकं शतम्, 25 per cent. -2 Lasting for a quarter of the time; Ms. 3. 1.

पादिन् a. 1 Footed, having feet. -2 Having four parts, as a stanza. -3 Receiving or entitled to a fourth part; चतुर्थांशाश्च पादिनः Ms. 8. 210. -m. 1 An amphibious animal. -2 A heir to a fourth part of an estate; ŚB. on MS. 6. 7. 20.

पादिनः A fourth part.

पादुक a. (-का, -की f.) Going on foot. -का A woodenshoe, sandal; ब्रज भरत गृहीत्वा पादुके त्वं मदीये Bk. 3. 56; R. 12. 17. -कम् the plinth, the pedestal, the base. -Comp. -कारः a shoemaker.

पादू f. A shoe. -Comp. -कृत् m. a shoe-maker; पादू-कृतः पुलिन्दाश्च.....Śiva B. 31. 22.

पाद्यः N. of Brahmā; इति तस्य बचः पाद्यो भगवान् परि-पालयन् Bhāg. 3. 12. 9.

पाद्य a. [पादार्थं पाद-यत्] Belonging to the foot. -द्यम् Water for washing the feet; पाद्योः पाद्यं समर्पयामि.

पादक्रमिकः One knowing or reading the पदक्रम q. v.

पादाकुलकम् N. of a metre; यदतीतकृतविधिलक्ष्मण्युतैर्मात्रा-समदिपादैः कलितम् । अनियतवृत्तपरिमाणसहितं प्रथितं जगत्सु पादा-कुलमम् ॥ Vṛttaratnākara.

पादारकः The rib of a boat.

पादालिन्दः, -न्दा, -न्दी A boat.

पानम् [पा-ल्युद्] 1 Drinking, quaffing, kissing (a lip); पयःपानम्; देहि मुखकमलमधुपानम् Git. 10. -2 Drinking spirituous liquors; नहि धर्मार्थसिद्ध्यर्थं पानमेव प्रशस्यते Rām. 4. 33. 46. Ms. 7. 50; 9. 18; ब्रूतपानप्रसक्ताश्च जघन्या राजसी गतिः 12. 45. -3 A drink, beverage in general; Ms. 3. 227; पयःपानं भुजङ्गानां केवलं विषवर्धनम् Pt. 1. 389. -4 A drinking vessel. -5 Sharpening; whetting. -6 Protec- tion, defence. -7 A canal. -नः 1 A distiller. -2 Breath, expiration. -a. (in comp.) Drinking, one who drinks; विश्वं युगान्ते वटपत्र एकः शैते स्म मायाशिशुरद्विपानः Bhāg. 3. 33. 4. -Comp. -अगारः, -आगारः, -रम् a tavern; Mb. 12. 88. 14. -अत्ययः hard drinking. -गोष्ठिका, -गोष्ठी 1 a drinking party. -2 a dramshop, tavern. -पः a. drinking spirituous liquors; Mb. 3. 48. 6. -पात्रम्, -भाजनम्, -भाण्डम् a drinking vessel, a goblet. -भूः, -भूमिः, -भूमि f. a drinking room; रणक्षितिः शोणितमद्य कुल्या रराज सूर्योरिव पानभूमिः R. 7. 49; 19. 11. -मण्डलम् a drinking party. -रत a. addicted to drink- ing. -वणिज् m. vendor of spirits. -विभ्रमः intoxication. -शोण्डः a hard drinker.

पानकम् A drink, beverage, potion.

पानिकः A vendor of spirituous liquors, a distiller.

पानिलम् A drinking vessel, goblet.

पानीय a. [पा-कर्मणि अनीयर्] 1 Drinkable. -2 To be protected or preserved. -यम् 1 Water; पानीयं पातुमिच्छामि त्वत्तः कमललोचने Udb.; Ā. L. 9. -2 A drink, potion, beverage. -Comp. -काकिका a cormorant. -नकुलः an otter. -पृष्ठजा f. moss. -वर्णिका sand. -वारिकः the attendant of a convent who has the care of drinking water; Buddh. -शाला, -शालिका a place where water is distributed to travellers; cf. प्रपा.

पान्थः [पन्थानं नित्यं गच्छति अण् पन्थादेशः] 1 A traveller, a way-farer; रे पान्थ विह्वलमना न मनागपि स्याः Bv. 1. 37. -2 The sun. -Comp. -दुर्गा a deity on the road; आलिङ्गय नीत्वाकृत पान्थदुर्गाम् N. 14. 37. (cf. notes thereon-Handiqui edition, p. 601.)